

Folk som sår i sne

Tina Harnesk

Folk som sår i sne

På dansk ved Jakob Levinsen

FOLK SOM SÅRI SNE

Oversat fra svensk efter: FOLK SOM SÅRI SNÖ

Copyright © Tina Harnesk 2022

Published by agreement with Ahlander Agency

Omslag: Lukas Möllersten

Bogen er sat med: Adobe Caslon Pro 10,8/14,6

Tryk: GGP Media GmbH, Pößneck

1. udgave, 1. oplag 2023

ISBN 978-87-7007-842-9

www.modtryk.dk

Til børnene
Ejvind & Flora
Jon-Ánte, Joar, Máhtte, Erik, Signe,
Dag-Biehtar, Antaris, Edith, John & Daria

... & til dig, manden som lovede mig en hund
hvis jeg skrev en bog.

Your move.

Prolog

“Eanu, fortæl historien om rensdyrhyrden som mødte en háldi.” Drengestemmen var ivrig og lys og trillede hen over gulvet som en håndfuld frosne tyttebær.

Máridджа lå i værelset inde ved siden af og kunne høre Biera suge kaffe ind gennem en sukkerknald mellem tænderne, hvorefter han satte koppen fra sig på dugen.

“Nå ja, den har du jo allerede hørt mange gange, men jeg skal nok fortælle dig den igen,” svarede han drengen med påtaget resignation.

Hans kone vidste imidlertid udmærket, hvor meget han elskede at fortælle, at han selv havde hørt historien fra sine forældre – som igen havde hørt den fra deres egne forgængere på livets veje. Det var sådan de huskede, og det var sådan et folk uden ord på papir afsatte spor i en jord de bestræbte sig på ikke at forandre.

Først og fremmest elskede han at fortælle til drengen som sad på slagbænken med store øjne og drejede sukkerskålen på bordet mellem dem rundt i hænderne. Máridджа trak lidt i puden under kinden, fandt en fletning og anbragte den så hun lå bekvemt i det rolige mørke. Hun lukkede øjnene.

Hun elskede også selv hans historier, navnlig når de kom til ham på denne måde: efter ønske fra et barn. Inde i det mørke kammer så hun for sig, hvordan han blev fjern i blikket mens han ledte efter ordene inde i sig, ledte efter den unge rensdyrhyrde – og når Biera så fandt ham, blev hans stemme en andens. Den famlede sig gennem

lyset fra brændekomfuret i køkkenet og bevægede sig ud i mørket på den anden side af vinduet. Til sidst genlød hans stemme fra alle skyggerne i rummet, lokkede skæbner frem af det dunkle. Måriddja hørte Biera fremmane lyden af klikkende klove og rensdyrkroppe på vej hen over de åbne vidder, af vinden som greb fat i deres pels og kildrede deres muler. Og der kom hyrdedrengen – han nærmest sprang tilhørerne i møde i ordløs kontakt med sin hund. Kastelinen dinglede lidt mens han skyndte sig frem over klipperne, og hans kniv slog mod ydersiden af låret.

“Der var engang,” begyndte Biera langsomt med en stemme så dyb og tung som en kirkeklokke. Ordene var tydelige samtidig med at han lod slægtens herkomst brede sig i stemmen. Det var umuligt at afgøre om han der tog den kraft i besiddelse han manede frem, eller om han allerede besad kraften, rensdyrhyrden – og dem alle sammen lige nu. Selv det gamle ur på væggen syntes at holde vejret forventningsfuldt når Biera læste højt for sig selv af de skriftløse fortællingers bog.

“Hvor en ung rensdyrhyrde og hans hund var ude på fjeldet en sommer uden andet selskab end deres hjord. Der var meget at lave, og både han og hunden var trætte da de lagde sig ned i lavet for at sove. Ilden var næsten gået ud, men de varme gløder mellem stenene ulmede stadig. Søvnens var lige ved at overmande ham som han lå der med lukkede øjne og hovedet på sin ransel. Så blev der skrabet på teltdugen. Han åbnede øjnene og missede mod det spæde daggry, så noget der pressede sig ind mod teltet og rejste sig op. Han kunne høre en klingrende latter og lavmælte ord sagt på drillesyg pigevis. Han lyttede og så tre silhuetter komme til syne. De fjantede med hinanden, og da en af dem blev skubbet ind mod lyset i teltet, anedes formen af en krop.

‘Du har jo set til på afstand hele dagen. Se nu ordentligt efter!’

Rensdyrhyrden forstod at det var håldipiger han havde stående udenfor, for der var ingen andre i mange miles omkreds. I samernes erindring og beretninger fandtes disse væsener lige i nærheden,

side om side med dem selv, men var kun synlige for folk med særlige evner. Der var mange beretninger om dem, og han havde hørt alle dem hans familie kendte til. Samerne kaldte dem Vitterfolket, og der fandtes måder at komme i kontakt med dem på, at tæmme dem så de blev stående og både kunne røres og holdes fast.

Hunden var vågnet og spidsede hele kroppen mod pigerne. Den knurrede dybt nede i struben og holdt først op da hånden aede dens pels. Med den anden hånd greb den unge mand ud efter kniven i skeden i bæltet og drog åndeløst hornskæftet og den skarpe stålklunge ud. Når kvindens krop næste gang faldt ind mod teltet, ville han være parat – han stak hende forsigtigt bagi med spidsen af kniven så en lille blomst af blod strømmede ud over den lyse teltdug.

Der blev stille derude, nærmest som om en tyk tåge havde sænket sig over fjeldet. Vinden hev efter vejret, bækken holdt op med at synge, og glødernes bløde knitren standsede som var de frosset til is.

Så blev den tykke teltdug trukket til side, kvindeskikkelsen bøjede sig ind gennem åbningen og satte sig med bløde bevægelser om på den anden side af bålet. Hun kiggede op. Med øjne blanke og mørke som skovsøer så haldien på ham, indtil hans åndedræt på det nærmeste ikke kunne finde vej ud af hans krop.

Hun iagttog ham længe, nærmest som for at nå frem til hans inderste. Til sidst smilede hun og sagde med fast stemme:

‘Du ville holde mig fast. Nu får vi se om du også kan beholde mig.’

Hun talte et gammeldags samisk og fortsatte med stærk og rolig stemme.

‘Jeg skal blive din hustru, og desuden får du hele min hjord i medgift – jeg vil give dig raske sønner og stærke døtre, og vi vil blive lykkelige. Men du skal love mig én ting.’

Rensdyrhydens hjerte hamrede i brystet. Han var fuld af lykke og forventning og kunne ikke gøre andet end at nikke.

‘Du må aldrig fortælle nogen hvordan jeg blev din, eller hvad jeg er. Du må aldrig kalde mig noget som ikke hører til i din verden.’

Ynglingen rømmede sig og lovede under stor højtidelighed at gøre som hun sagde. Derefter gik han ud til det sted hvor hans fami-

lie havde sin hellige sieidi i sten, sådan som pigen havde givet ham besked på, og missede ud mod den lyse sommernat. Ikke engang myggene syntes at røre på sig lige nu.

Han hørte en stor rensdyrhjord nærme sig. Med kastelinen i hånden fulgte han den store hvide rentyr med øjnene, præcis sådan som pigen havde opfordret ham til. Så kastede han. Og da det lykkedes ham at trække den stærke, stolte han hen mod sig – gik rensdyrhjorden midt over, og halvdelen af flokken fulgte med. Rensdyrene blev draget, de strømede med strakt hals efter førerdyret. Hen mod den unge mand.

Det gik som pigen havde sagt. De blev gift, men under hele ceremonien gik de begge mod solen, og hans siidas nåjd læste fader-vor baglæns. Den magtfulde shaman havde nok gennemskuet hvad bruden var for en, men vidste bedre end at tale højt om det. Der kom det ene barn efter det andet, og familien levede højt på hustruens anseelige hjord. Alt gik godt for dem, og de havde stor rensdyrlykke.”

Pludselig var der stille i køkkenet. Biera drejede langsomt kaffekoppen rundt og kiggede useende eller måske spændende ned i grumset.

“Men hvordan gik det så senere?” spurgte drengen.

“Det ved du jo. Ægtemanden kørte en aften hænderne gennem sin kvindes sorte hår og hviskede – *Elskede hustru, min kære ... min haldi ...* og så blev hustruen ligesom til sten. Og lige så langsomt som en sky glider for solen oppe på himlen, vendte hun sig bort, trak børnene til sig – og uden at se på ham gik de tavse ud af teltet. Og til sin rædsel kunne manden se både sin familie og rensdyrhjorden lidt derfra gå i opløsning og blive ét med de første solstråler der ramte jorden.”

Máridnja gyste nede under tæppet og ventede på at magien skulle blive brudt sådan som den altid gjorde når Biera tav. Så blev en snusdåse åbnet med et smæld. Biera hældte ud i en barket næve. Drengen sad tavs lidt. Så spurgte han:

“Men hvorfor forsvandt hun? Hvis hun elskede ham, kunne hun og børnene vel bare være blevet der?”

Biera tænkte sig åbenbart grundigt om, før han svarede: “Selv om

hun nærede kærlighed til ham, savnede hun nok inderst inde også noget andet. Man holder nok aldrig op med at længes hjem, tror jeg. Uanset hvad man bliver til og hvor man end havner, har ens hjerte altid rod et sted.”

Hans stemme var helt tom for tid, helt mættet med skæbne. Bieras hustru forstod at han havde Set.

1

Grønt lys for Jábmemáhká

Midt i den sorteste ulvevinter fik den gamle dame forkyndt sin dom. I et lokale med kunst i tunge farver havde hun konsekvent nægtet at se den kvindelige læge i øjnene. De hæslige landskabsbilleder var sikkert udvalgt netop med henblik på denne slags samtaler, tænkte Måriddja kynisk.

Doktor Skruvlenius afventede hendes reaktion med sammenknebne øjne og et medlidende udtryk over de let grøntglinsende øjenbryn.

Faktisk så brynene lidt søsyge ud hvad angik både farve og form, sådan som de sad højt hævet over hendes briller som larver med tømmermænd. Eller måske øgler. Hurtige, kaloriefattige små øgler som pilede hen over panden mens lægen henvendte sig til hende med langsom og velindstuderet medfølelse.

Kunne det være lyset? Der lugtede kraftigt af håndsprit og liljer. Måriddja løftede hovedet for at se bedre. Der var vist noget med at rødt hår kunne antage grønne nuancer hvis man vaskede det i surt vand. Eller var det omvendt? Næh! Det var saltvand som gjorde kropshår grønne. Hun havde selv set det i tv, så måtte det passe.

Lægen summede dæmpet og beroligende; den gamle dame var tydeligvis stærkt chokeret efter at have fået den triste besked.

“Jeg er med på at det er svært, Maria, og desværre er det umuligt at viderebringe en så *utrolig* sørgelig meddelelse uden at volde smerte.”

Øjenbrynene vaklede et kort øjeblik og kom så atter på plads i et medfølelsefuldt grønnt A oven over lægens øjne.

Máridnja hævdede sine egne øjenbryn højt op i panden for at finde ud af om de følte som reptiler, men desværre. Det var ærgerligt. Det havde ellers været rigtig fornøjeligt at kunne. Anstrengelsen fik næseborene til at spile sig ud da Máridnja endnu en gang gav sig i kast med at efterligne lægens prægtige ansigtsbevægelser. De klinisk plukkede hår var nu blevet sænket urealistisk langt ned over øjenlågene i et forsøg på at fange patientens undvigende blik.

Kan man mon træne sig op til at kunne sådan noget? funderede Máridnja og lænede sig interesseret frem i den ubekvemme og unaturligt dybe lænestol. Hun noterede sig at den manglende reaktion begyndte at gå lægen på.

“Og hvordan er det derhjemme?” spurgte doktor Skruvlenius med hovedet empatisk på skrå. “Er der en partner eller en anden pårørende som kan hjælpe dig gennem det her?”

Lægen havde en påfaldende irriterende vane med at formulere sine spørgsmål som om Máridnja var småt begavet.

“Vi vil selvfølgelig gøre alt i vores magt for at støtte og aflaste i den kommende tid. Vi tilbyder samtalerapi, og jeg kan også udskrive psykofarmaka hvis du tror det kan hjælpe?”

Uanset den blide stemme forblev Máridnja på vagt og var pludselig atter helt til stede i lokalet. Analysen af lægens øjenbryn måtte vente.

“Jeg er gift, og manden skal nok tage sig af mig. Vi har ikke brug for noget, nu hvor jeg ved, hvordan det står til.” Máridnja gjorde tegn til at rejse sig. “Jeg siger tak for hjælpen.”

Doktor Skruvlenius standsede hende med en udstrakt, kølig hånd. De to øgler nærmede sig og lugtede til hinanden oven over næseroden.

Den fine lille doktorpote hvilede på Máridnjas krogede fingre som blomsterblade på et gammelt fyrretræ.

“Jeg ved at det er svært at fatte, Maria, men når du føler dig parat til det, skal jeg gerne forklare dig de forskellige alternativer vi kan tilbyde. Om ikke andet kan vi måske tilbyde samtalerapi til din mand?”

Máridnja blev så forskrækket at hun glemte at være irriteret over at lægen endnu en gang havde kaldt hende noget forkert. Hun rystede Skruvlenius' berøring af sig og svarede: "Næh, han bryder sig nu ikke særlig meget om at snakke. Han tager sikkert også det her helt roligt. Jeg tror heller ikke det kommer til at bekymre ham særligt."

Nu studsede øglerne, så panden blev rynket. De sank ind i ansigtsfurerne som for at skjule overraskelse eller måske ligefrem forfærdelse.

Utroligt hvad den kvinde dog var i stand til, tænkte Máridnja imponeret og tabte tråden i samtalen.

"Jamen selvfølgelig bliver det da svært for ham ... det er virkelig ikke tilrådeligt for et ældre menneske at skulle klare sig selv uden støtte i en sådan situation!" Skruvlenius' noget monotone stemme begyndte at bevæge sig over i et velgørende højere toneleje. "Det er et *stort* traume at risikere at miste sin bedre halvdel efter så mange år!" indskærpede hun.

Máridnja bevægede hovedet frem og tilbage i en bekræftende gestus, så sagde hun: "Han har ellers aflivet alle sine hunde selv, og du kan ellers lige tro at han er følsom. Han har været urimeligt for-gabt i langt de fleste af dem. Selvfølgelig har han flæbet en smule, når han ikke troede at nogen så det – men det har aldrig været ret længe før han var som ny igen!"

Lægen tabte underkæben. "Altså, du sammenligner vel ikke det her med at aflive et husdyr? Jeg mener ..." Øjnene var store som tal-lerkener, og den professionelle fatning var tæt på at krakelere, "... du er jo trods alt hans hustru og ikke bare en hund? Jeg er sikker på at det ikke ..." Hun fuldførte ikke sætningen. Så tog hun sig sammen og fortsatte med nøgtern stemme, fast besluttet på at følge de vedtagne rutiner i forbindelse med at udstede dødsdomme: "Altså. Hvordan har I arrangeret jer? Bor I i ældrebolig, eller bor I måske hjemme og får hjemmepleje?"

Máridnjas hjerte sprang et slag over, munden føltes som skohø, og ordene kom kort og afsnubbet.

"Nej, ingen hjemmepleje. Vi bryder os ikke om at have fremmede rendende rundt hjemme hos os. Vi klarer os fint, for ikke at sige ski-

degodt. Vi har aldrig haft brug for hjælp til noget som helst. Ingen af os er det mindste uklare eller svagelige,” oplyste hun lægen uden at tage hensyn til hvad der lige var blevet konstateret om hendes egen helbredstilstand.

Skruvlenius rømmede sig enerverende længe og lagde pegefing-
ren på hagen i en eftertænsom gestus.

“Jeg tror nu alligevel at vi skal holde kontakt til dig, Maria, bare for at følge med i hvordan det går. Som sagt er der stadig meget vi kan gøre for dig – også selv om udfaldet er uafvendeligt,” sagde hun forsigtigt, men tydeligt.

“Ja, så er vi vel også færdige?” konstaterede Måriddja og rejste sig klodset fra det uergonomiske møbel. Knæene gav sig da hun bøjede sig ned for at samle tophuen op og sætte den på hovedet.

“Hvis du vil. Vi har jo dine kontaktoplysninger, så vi lader høre fra os om et par dage når der er faldet lidt ro på det hele.”

Lægen rakte hånden frem. Måriddja besvarede hendes gestus med at pudse højlydt næse i den serviet som lægen havde indledt samtalen med at give hende – og rakte den derefter tilbage til den rødharede kvinde. De små, glatte salamandre foroven i ansigtet så forvirrede ud, men hun genvandt fatningen, tog imod servietten og sagde farvel. Kræftlægen Runa Skruvlenius kiggede efter den lille gamle kvinde som mumlende flagrede hen over linoleumsgulvet med åbenstående jakke som en forpjusket krage i modvind. Det var vist ikke bare kroppen der var noget galt med hos konen, tænkte hun, mens salaman-
drene døsede sløvt i varmen fra hendes klimakteriehedture.

* * *

Måriddja skyndte sig hen ad hospitalsgangene mod udgangen så hurtigt de korte, krumme ben kunne bære hende. På vej ud til stop-
pestedet hvor bussen kom om tre kvarter, fiskede hun sin alderstegne mobiltelefon op af dynejakken – og smed den i skraldespanden.

Det her var der ikke en levende sjæl der skulle få noget at vide om. Det her lort var en sag mellem Måriddja selv og hendes skaber.

Der var ingen der skulle besvare den grønne læges opringninger. Ringetonen, der lød som en flok maniske myg, ville komme til at gjalde i en klam plastikgrav mellem cigaretskod og tomme slikposer. Telefondjævelens batteri ville løbe ud før Måriddjas eget batteri gjorde.

Så meget var sikkert.

* * *

Om natten vågnede Måriddja efter at have drømt og klagede sig med våde og ømme rynker i kinderne. Biera lå ind mod hende med en tung hånd på hendes mellemgulv.

“Du drømte.” Hendes ægtefælle så alvorligt på hende og lignede en katolsk præst der lige havde hørt et særdeles belastende skriftemål. “Om ham, tror jeg ...”

Måriddja hev stadig efter vejret og satte hele sin viljestyrke ind på at få åndedrættet til at falde til ro.

Der var ikke noget at sige, hun så ham bare i øjnene med blotet sjæl. Hun krammede hans gamle hånd, og Biera nev blidt igen.

“Jeg savner ham også.” Bieras stemme var mørk som dagene.

De blev liggende tavse i mørket ind mod hinanden under tæppet mens begges tanker gav genlyd i det barnestore tomrum mellem dem på madrassen. Og Måriddja tænkte at hun burde mærke hans varme lille fod mod sin håndflade. Bortset fra at han nu selvfølgelig allerede havde været voksen så hans fod slet ikke havde kunnet være i hendes hånd, og det i øvrigt heller ikke havde været nogen særlig rar stilling at sove i. Hvis han overhovedet havde sovet i samme seng som dem – hvad han naturligvis ikke ville have gjort. Han havde sovet på slagbænken som måske var lige kort nok, men så havde Måriddja lagt en pude under hans underben af hensyn til blodomløbet når de hang udenfor. Og ragsokker. Hun ville bestemt have sørget for at han havde noget ordentligt på fødderne hvis han pinedød skulle have dem dinglende uden for sengetæppet. Hvis man frøs om fødderne som ung, fik man gigt som gammel, det vidste alle.

“Det gik vel godt hos lægen i dag?” Biera lød som om han allerede var ved at falde i søvn.

Máriddja skævede nærsynet til ham og simulerede et gab. Hun klappede ham beroligende på håndryggen.

“Det gik noget så fint, jeg er frisk som en havørn. Der er ikke en skid at være bange for!”

Hun aede ham på tommelfingerneglen og vendte sig bort så han ikke kunne fornemme det hun skjulte i sine ansigtstræk. Mandens hånd hvilede stadig på hende da han hørbart faldt i søvn med brummende gammelmandslyde og tunge udåndinger mellem de rystende læber.

Nu sov Biera Rijá som et barn, og visheden om det både beroligede og opskræmte hans hustru.

Da hun vendte sig om på puden og begyndte at trække vejret tungere, kunne hun næsten sværge på at kunne mærke Heaika-Jonás dunede lille tinding mod sine læber. Og hans duft.

Máriddja indåndede den som når en dyrehun snuser til sin sovende unge. Hun lod tankerne blive til luft, kuldioxid og pinefuld stilhed med rod inde i hendes navle.

2

Biera mister sin kniv, og Máriddja mister forstanden

De boede en snes kilometer fra den nærmeste by på et bjerg temmelig højt over havet. Langs den snoede lille vej lå huse og gårde i bjerglandsbyen Sarvesoajvve tyndt fordelt i en lige så snoet birkeskov mellem gamle graner. Fra de højest beliggende huse kunne man se helt til Guovddo, kommunens eneste bymæssige bebyggelse. Om vinteren skinnede lyset på slalombakken som julelyskæder op mod Sarvesoajvve.

Her lå Biera og Máriddja Rijás hus. Stort var det ikke, to værelser og køkken og et par udhuse, men de rådede i hvert fald over et fungerende vandkloset og en parabolantenne. Ydervæggene kunne måske trænge til lidt ny maling, i særdeleshed på sydsiden af huset, men det var uvæsentligt på grænsen til at være unødvendigt, mente ægteparret selv. Indkørslen trængte måske også til et par spadefulde grus, men det bekymrede dem heller ikke. Deres hjem var godt nok som det var, og det havde det altid været.

Nej, husets muligvis lidt forsømte tilstand var der ingen grund til at tænke nærmere over. Det var noget helt andet som foruroligede Biera.

Han knælede ned ved siden af brændekassen. Fejede omhyggeligt skidt og aske op fra gulypladen med en tjurvinge. Fingrene var krogede og gjorde mere end almindeligt ondt i dag, og han spæede snarligt omslag i vejret. Termometeret uden for vinduet var knap nok synligt i snedækket ind mod ruden. Ovenover havde lyset heller ikke

i dag orket at vise sig. Kun et mat genskin fra skyerne mod snedækket fik dagen til at klare op. Glitrede svagt i de tørre snefnug og smittede sindet med hvidt mørke. Kviksølvet i termometeret var enigt, det var virkelig koldt.

Biera hængte klodset vingen op på et søm i remmen omkring skulderfjerene. Den snurrede et par omgange i varmen fra komfuret, og lyset fik fjerene på kosten til at skinne. Som det var skik og brug, blev fjerene gemt med henblik på at tørre op med i hjemmet, i særdeleshed omkring pejs og komfur, men fjerkosten var efterhånden begyndt at se lettere luvslidt ud. Han måtte han nok hellere få skudt en ny tjurhane. Ilden knitrede i komfuret, og han skævede over til sin hustru der sad ved køkkenbordet og løste Melodikrydsord ved siden af den larmende gamle radio. Han gik over måtten og hældte skidtet på fejespånen i affaldsspanden under køkkenbordet. Mårid-dja flyttede fraværende den fod i ragsokken som vippede i takt til musikken, for at lade ham komme til. Hans hustru så glad ud, sådan som hun sad som en lille krage der var fløjet op på en behagelig gren.

* * *

Stik modsat af kvindens sindsstemning – gik Bieras egen. Han kunne ikke finde kniven. Den plejede at sidde som en del af hans krop, altid som støbt fast i bæltet. Han følte sig mærkeligt nøgen, amputeret, når han ikke kunne mærke den mod venstre hofte. Flere gange om dagen plejede hans hånd at søge ned mod den for at rense fisk, smøre brød og alt det andet som en rigtig god kniv kunne bruges til. Han havde selv lavet den og kendte dens form og følelsen ved den forfra og bagfra. Han plejede at stikke den tilbage i skeden uden at tænke nærmere over det, men nu fattede han simpelthen ikke hvor den var blevet af. Det var yderst mærkeligt alt sammen og faktisk også lidt ubehageligt. Dens fravær nagede ham – men der var samtidig noget andet som i endnu højere grad gjorde det umuligt for ham at finde ro.

Biera så igen hen på Mårid-dja der holdt blyanten ned mod avisen uden at bevæge den, nøjagtig som om hun tænkte dybt over noget.

Hun havde som altid hue på, og hendes to fletninger faldt ned ad ryggen som en tyst, grå bæk om vinteren. Hun var iført en flonels-skjorte og en forklædekjole der så ud til at have været brugt til at tørre gulv med. Da han spurgte, havde hun fraværende sagt at kniven lå på avispapiret fra Norrbottens-Kuriren ved siden af det tørrede kød. Påfaldende nok, tænkte Biera, for de var begge udmærket klar over at det røgede, tørrede kød hang på en krog i loftet – sådan som det altid gjorde. Og desuden holdt de kun Norrländska Socialdemokraten. Da han påpegede det, havde hun fået et lidt pudsigt udtryk i ansigtet og var begyndt at tale om hans lasede vanter.

Det kunne selvfølgelig være at håldi havde taget den, tænkte Biera. Sådan gjorde de jo indimellem. Det var ikke noget at hidse sig op over. I så fald ville den jo snart komme tilbage hvis han kendte dem ret.

“Lån I den bare, men jeg skal snart have den igen,” sagde han for alle tilfældes skyld. Så sagte at læberne knap nok bevægede sig mens han stak foden i støvlen. Han følte sig dog langtfra overbevist om at kniven befandt sig hos de underjordiske – eller sikker på hvordan det egentlig stod til med hans hustru. Måriddja var begyndt at blive anderledes. Ligesom grublende og – besynderlig. Mere dækkende ord kunne Biera ikke komme på. Måriddja havde opført sig besynderligt på det seneste. Hun talte ofte om fortiden, selv de dele af den de ellers aldrig bragte på bane. Det gemte og sårede. Og flere gange havde hun endda nævnt det der gennem mange år ellers så godt som aldrig var blevet sat ord på mellem dem. Biera hviskede stavelserne for sig selv. Følte drengens åndedræt i sin sjæl, og i hans gamle hjerte hviskede de første toner af en jojk. Så gned han sig i panden med sin hårde, senede hånd for at samle tankerne og tog trøje på.

“Jeg går lidt ud.”

Med den kolde luft som en tåge omkring sig ude på trappen tænkte Biera på hospitalsbesøget for et par uger siden. Havde det mon drejet sig om noget værre end det halsonde Måriddja havde talt om? Med sine skarpe tænder bed januar måneds isvinter ham i ryggen – og indeni. Hun lignede jo nærmest slet ikke sig selv. Biera

skuttede sig. Hvis nu det havde været sådan en demenslæge hun havde besøgt?

Herrá don áigá, hun var vel ikke begyndt at gå i barndom?